

**กลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
ที่มีผลงานดีเด่นของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ***
**STRATEGIES OF OUTSTANDING WORKS PHRAPARIYATTIDHAMMA PALI
MANAGEMENT OF SANGHA ADMINISTRATION
IN SAMUT PRAKAN PROVINCE**

พระศรีรัตนวิมล (วีรภัทร รตนปญโญ), พระอุดมสิทธิธนายก (กำพล คุณงกร), พระมหาภคฤกษ์ กิตติโสภโณ
Phrasirattanawimon (Veeraphat Rattanapanno), Phraudomsittinanok (Khampol Kunungkaro,
Phramaha Krisada Kittisobhano
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: akkarawat.kit@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไป ถอดบทเรียนและนำเสนอกลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 190 รูป เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสังคมศาสตร์ กับ การวิจัยเชิงคุณภาพ เลือกแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 รูปหรือคน เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี จังหวัดสมุทรปราการมีกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีที่พักสำหรับนักเรียนและครูสอนเพียงพอ มีอาคารเรียนพร้อมและเพียงพอต่อการจัดการศึกษา มีครูสอนที่เป็นเปรียญเอกจำนวนมาก และมีค่าใช้จ่ายในการศึกษาไม่มาก 2. มีการบริหารงานตามหลัก POSDC คือ มีการจัดการวางแผนอย่างต่อเนื่อง การจัดองค์กรไม่ให้ซับซ้อน คัดเลือกผู้มีความรู้ตรงตาม มีการมอบหมายงานตรงกับความสามารถ พัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน 3. กลยุทธ์การบริหาร ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การพัฒนาตำราให้เรียนรู้ได้ง่าย การพัฒนาสื่อการสอน การส่งเสริมให้ครูสอนพัฒนาการศึกษาของตนให้สูงขึ้น การคัดเลือกครูสอนที่มีความรู้ความสามารถ การสร้างขวัญกำลังใจให้ครูสอน และการยกย่องเชิดชูครูสอนในฐานะครูฐานิยะ

คำสำคัญ: กลยุทธ์; การบริหารจัดการ; สำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม; แผนกบาลี

Abstract

This research article aims to analyze the general condition. Take lessons and present strategies It is a research that combines methods between quantitative research stratified sampling A sample group of 190 person were collected by questionnaire. Analyze the data with a social science program. and qualitative research choose specific 18 key informants or people collect data with in-depth interviews. and a specific group discussion of 10 images or people. Data were analyzed descriptively.

The results of the research were as follows: 1. The Office of Religious Studies, Pali Department, Samut Prakan Province has continuous teaching and learning activities. There is sufficient accommodation for students and teachers. There are ready and sufficient school buildings for educational management. There are many teachers who are Ph.D. And there is not much cost to study. 2. There is management according to the POSDC principle, which is continuous planning. The organization is not complicated. Select people who have the right knowledge There are assignments that match their abilities. Continuously develop personnel potential There is a clear delegation of authority. 3. Management strategies consist of organizing extracurricular activities. Making textbooks easy to learn development of teaching materials to be ready Encouraging teachers to develop their education to a higher level Selection of teachers with competence Continuous development of teacher knowledge Motivation for teachers and glorifying and glorifying teachers as teachers.

Keywords: strategies; management; Phrapariyattidhamma; pali

บทนำ

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เป็นการศึกษาดั้งเดิมที่คณะสงฆ์ ดำเนินการมาตามลำดับจนถึงปัจจุบัน มีระบบการศึกษาที่รัดกุมเป็น การศึกษาที่อยู่ภายใต้พระบรมราชูปถัมภ์ มีผลของการศึกษาเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไปมีเกียรติประวัติและเกียรติภูมิที่ผู้ศึกษาได้รับอย่างสูงส่ง และถือเป็นการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตบุคลากรของพระศาสนาเพื่อใช้พระศาสนา นอกจากนี้การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลียังเป็นหัวใจของการศึกษาของคณะสงฆ์ที่มีผลต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา เพราะตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คำสอนของพระพุทธเจ้าได้รับการรักษา และสืบทอดกันมาในรูปแบบของภาษาที่คนยุคปัจจุบันเรียกว่า “ภาษาบาลี” คำสอนของพระพุทธเจ้าในรูปแบบภาษาบาลีนี้ ชาวพุทธในประเทศต่างๆ ได้ศึกษา

และแปลเป็นภาษาท้องถิ่นของตนเรื่อยมา ในบางครั้งมีการแปลผิดพลาดได้ และคำสอนของพระพุทธเจ้าที่แปลเป็นภาษาท้องถิ่นนั้น ความหมายอาจจะแปรเปลี่ยนไปและไม่ตรงกับความเป็นจริงดังที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ ทั้งนี้เพราะความนิยมทางภาษาของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ที่มีการปรับเปลี่ยนไปอยู่เสมอๆ แต่ถ้ามียุคต้นฉบับภาษาบาลีไว้ คนยุคต่อไปจะสามารถศึกษา และตรวจทานกับต้นฉบับภาษาบาลีได้เสมอ ทำให้ความรู้ต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนามีความมั่นคง และแน่นอนกว่าการรักษาคำสอนของพระพุทธเจ้าด้วยภาษาท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว และประการสำคัญ พระไตรปิฎกของฝ่ายเถรวาทซึ่งถือเป็นคัมภีร์สำคัญที่สุด ซึ่งบรรจุคำสอนทางพระพุทธศาสนาถูกจารึกไว้ด้วยภาษาบาลี ฉะนั้น การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะรักษาศาสนธรรมไว้ได้อย่างสมบูรณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2541)

แม้ว่าพระปริยัติธรรม แผนกบาลี จะจัดว่าเป็นการศึกษาระดับสูงสุดที่คณะสงฆ์ให้การยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นการศึกษาของคณะสงฆ์ที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรีมาช้านาน ซึ่งพระภิกษุสามเณรที่บรรพชาอุปสมบทเข้ามาในพระพุทธศาสนาควรจะศึกษาเล่าเรียนให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพื่อที่จะได้นำความรู้ความสามารถไปศึกษาพระไตรปิฎกซึ่งถือเป็นคัมภีร์ที่บรรจุคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญได้อย่างถูกต้อง เพื่อจะได้นำคำสอนที่ถูกต้องไปอบรมสั่งสอนพุทธศาสนิกชนต่อไป การบริหารจัดการการเรียนการสอนภายในสำนักเรียนเอง ก็เป็นอีกสาเหตุที่ทำให้การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี มีสถิติลดลงทั้งผู้เข้าสอบและผู้สอบได้ ก็เพราะปัจจุบันการศึกษาของคณะสงฆ์ได้เปิดกว้างให้โอกาสแก่ผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามใจชอบ ด้วยเหตุนี้ ทำให้ผู้เรียนด้านพระปริยัติธรรม แผนกบาลีจึงลดลงและผู้เรียนไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีนี้เท่าที่ควร รวมถึงระบบการเรียนการสอนภายในสำนักเรียนที่ไม่เต็มที่ และไม่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน ก็มีสาเหตุทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีที่ปรากฏออกมาในแต่ละปี การศึกษาค่อนข้างต่ำ ดังนั้น การกิจสำคัญทางการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีที่ต้องทำคือ คณะสงฆ์จะต้องสร้างบุคลากรทางการศึกษาขึ้นมาให้มีคุณภาพด้วยการปฏิรูปการศึกษา เพราะสภาพการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในฝ่ายพระปริยัติธรรม แผนกบาลี มักจะประสบปัญหาในลักษณะที่คล้ายคลึงกันในหลายๆ ด้าน เช่น ปัญหาที่เกิดจากมาตรฐานของหลักสูตร ครูผู้สอน กระบวนการการเรียนการสอน สื่อและอุปกรณ์การสอน และการวัดผลและประเมินผล ทั้ง 5 ด้านเป็นกระบวนการที่ต้องปรับปรุงและพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อให้การบริหารจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เป็นไปในทางที่ดีขึ้นและเจริญก้าวหน้าขึ้น อันจะเป็นผลดีต่อการจรโลงพระพุทธศาสนาสืบต่อไป (พระครูวิสุทธิธรรมานุวัตร (สมเกียรติ วิสุทธิธ), 2561; พระมหาวชิทธิชาการ วชิรสิทธิเมธี, 2563; พระปิยปราชญ์ อาจารย์สุโก, 2561)

ในส่วนของจังหวัดสมุทรปราการนั้น มีการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในยุคปัจจุบัน ถือว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ตามสถิติของสำนักศาสนศึกษาอันดับ 1-2-3 ของจังหวัดสมุทรปราการที่มีผลงานดีเด่น มีจำนวนผู้เข้าสอบและผู้สอบผ่านตามเกณฑ์ของกอง

บาลีสนามหลวงติดอันดับ 1-10 ของคณะสงฆ์หนกลาง ซึ่งได้รับการพิจารณาจากแม่กองบาลีสนามหลวงให้เป็นสำนักศาสนศึกษาดีเด่นประจำปี พ.ศ.2562 ด้วยยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของเจ้าสำนักศาสนศึกษาหลายแห่ง ด้วยการออกกฎระเบียบ การแสวงหาและพัฒนาครูผู้สอน การสรรหาผู้เรียน การหาทุนสนับสนุน การใช้ภาวะผู้นำของเจ้าสำนักศาสนศึกษา และกำกับการสอนอย่างใกล้ชิดด้วยเมตตาธรรม การจัดการกระบวนการเรียนการสอนอย่างเข้มข้น ทั้งวิธีการเรียน วิธีการสอน การทดสอบในห้องเรียนอย่างต่อเนื่อง และการอบรมก่อนสอบสนามหลวง อีกทั้งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ประกอบด้วยเจตนาและศรัทธาอันแรงกล้าของเจ้าสำนักศาสนศึกษาและครูผู้สอน ความพากเพียรพยายามของผู้เรียน การมีเงินทุนที่เพียงพอ รวมทั้งการได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ และพุทธศาสนิกชน เหล่านี้ เป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาในสำนักศาสนศึกษาของจังหวัดสมุทรปราการให้ประสบความสำเร็จ ด้วยรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของสำนักศาสนศึกษา ถือเป็นต้นแบบอย่างดียิ่งสำหรับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของสำนักศาสนศึกษาอื่นๆ ที่มีความตั้งใจที่จะดำเนินการหรือที่ได้ดำเนินการจัดการศึกษามาแล้ว โดยเลือกนำเอายุทธศาสตร์และวิธีการไปประยุกต์ใช้ตามบริบทและภูมิประเทศของสำนักศาสนศึกษานั้นๆ รวมทั้งคณะสงฆ์และพุทธศาสนิกชนให้ความสำคัญและสนับสนุนการจัดการศึกษาของสำนักศาสนศึกษา ก็จะทำให้สำนักศาสนศึกษาต่างๆ มีพลังที่จะจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีเพิ่มมากขึ้นซึ่งจะทำให้การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี มีความเจริญรุ่งเรือง อันเป็นเครื่องแสดงถึงความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อถอดบทเรียนการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีที่มีผลงานดีเด่นของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีที่มีผลงานดีเด่นของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Methods Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร(Population) ได้แก่ พระสังฆาธิการ ผู้บริหาร ครูสอน และนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีที่มีผลงานดีเด่นของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ 3 สำนักศาสนศึกษา ประกอบด้วย 1) สำนักศาสนศึกษาวัดบางพลีใหญ่ใน 2) สำนักศาสนศึกษาวัดหัวคู้ และ 3) สำนักศาสนศึกษาวัดแพรกษา รวม 190 รูป/คน (สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดสมุทรปราการ, 2562)

กลุ่มตัวอย่าง(Sample) ได้แก่ พระสังฆาธิการ ผู้บริหาร ครูสอน และนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีที่มีผลงานดีเด่นของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ 3 สำนักศาสนศึกษา ประกอบด้วย 1) สำนักศาสนศึกษาวัดบางพลีใหญ่ใน 2) สำนักศาสนศึกษาวัดหัวคู้ และ 3) สำนักศาสนศึกษาวัดแพรกษา รวม 128 รูป/คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มสัมภาษณ์ออกเป็น 5 กลุ่ม จำนวน 18 รูป/คน คือ 1) กลุ่มเจ้าคณะพระสังฆาธิการจังหวัดสมุทรปราการ 5 รูป 2) กลุ่มเจ้าสำนักศาสนศึกษา 3 รูป 3) กลุ่มครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี 6 รูป/คน 4) กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้อง 2 ท่าน และ 5) กลุ่มนักวิชาการทางการจัดการเชิงพุทธ 2 ท่าน 2) การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลในลักษณะของการประชุมกลุ่มเฉพาะ ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัย ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 รูป/คน

3. เครื่องมือในการวิจัย

3.1 แบบสัมภาษณ์ (Interview) เกี่ยวกับการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามหลักพุทธวิธีบริหาร

3.2 แบบสอบถาม (Questionnaire)

โดยนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ เป็นรายข้อ (Index of item-Objective Congruent : IOC) (พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, 2561) ได้ค่าไม่ต่ำกว่า 0.80 ทุกข้อ หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุง แก้ไขแล้วไปทดลอง (Try-Out) กับประชากรกลุ่มตัวอย่างนอกพื้นที่ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน/ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbact'Alpha coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับคือ 0.995

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ดำเนินการสัมภาษณ์ ตามวัน เวลา และสถานที่ ที่กำหนดไว้จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตจัดบันทึก และมีการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

4.2 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 128 ชุด แล้วเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง นำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT Analysis

5.2 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยใช้ค่าสถิติที่ถูกต้อง และเหมาะสม สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ สถิติที่ใช้ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ซึ่งเป็นสภาพทั่วไปของสภาพทั่วไปการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ ทำให้ทราบถึงปัญหาสาเหตุและปัจจัยที่สำคัญดังต่อไปนี้

1) ด้านจุดแข็งของการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ คือ มีกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน มีที่พักสำหรับครูสอนพระปริยัติธรรมและนักเรียนอย่างเพียงพอ และมีอาคารซึ่งเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่เพียงพอต่อการจัดการศึกษาครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีจำนวนมากและครูสอนส่วนมากเป็นเปรียญเอก ชั้นประโยค ป.ธ. 7-9 และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือค่าใช้จ่ายในการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีค่าใช้จ่ายในการศึกษาน้อย

2) ด้านจุดอ่อนของการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ คือ งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรไม่เพียงพอสำหรับการจัดการศึกษาสวัสดิการไม่เพียงพอสำหรับครูสอนและนักเรียนอันเนื่องมาจากงบประมาณที่ไม่เพียงพอผู้สำเร็จการศึกษาแล้วยังไม่มีงานของคณะสงฆ์รองรับที่ชัดเจนยังขาดผู้มีความเชี่ยวชาญทางด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนบาลีและการควบคุม

การใช้เครื่องมือสื่อสารประเภทสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ตอย่างเป็นปัญหาไม่สามารถควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่มีความจำเป็นสำหรับปัจจุบัน และสามารถซื้อหาได้ง่าย

3) ด้านโอกาสของการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ คือ คณะสงฆ์ให้การยอมรับผู้สำเร็จการศึกษา คณะสงฆ์ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถนำวุฒิไปศึกษาต่อได้ สามารถบริหารจัดการองค์กรได้อย่างอิสระ และพุทธศาสนิกชนให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่

4) ด้านอุปสรรคของการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ คือ การวัดผลประเมินผลที่เป็นแบบสอบได้สอบตก ไม่สามารถสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนรุ่นใหม่ได้ นักเรียนมีจำนวนลดลงอย่างเห็นได้ชัด การเทียบคุณวุฒิเพื่อประกอบอาชีพเมื่อลาสิกขาแล้ว ภาครัฐให้การอุดหนุนงบประมาณไม่เพียงพอ และโครงสร้างองค์กรที่ยังไม่สอดคล้องกับภาครัฐ

สรุปได้ว่า สรุปผลของการวิเคราะห์ SWOT ประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ซึ่งเป็นสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ ทำให้ทราบถึงปัญหาสาเหตุและปัจจัยที่สำคัญต่อการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการดังกล่าวแล้วข้างต้น

2. การถอดบทเรียนการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีที่มีผลงานดีเด่นของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการถอดบทเรียนการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีที่มีผลงานดีเด่นของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งได้แก่ กระบวนการการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามหลักทฤษฎี POSDC และกระบวนการการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามหลักสังคหวัตถุ 4 สามารถสรุปประเด็นที่สำคัญได้ดังต่อไปนี้

ด้านการวางแผน ประกอบด้วย จัดการวางแผนอย่างต่อเนื่อง ผู้มีส่วนได้เสียร่วมวางแผนกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน วางแผนงบประมาณให้เพียงพอ และการวางแผนการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เหมาะสม จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม พบว่า กระบวนการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามหลักทฤษฎี POSDC โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.65)

ด้านการจัดองค์กร ประกอบด้วย การจัดองค์กรให้ไม่ซับซ้อนกันสามารถบริหารจัดการได้ง่าย จัดองค์กรให้มีความสอดคล้องกับหน่วยงานของภาครัฐเพื่อสอดคล้องแผนปฏิบัติการหรือการได้มาซึ่งงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ การคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งในการบริหารจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ จัดองค์กรให้มีส่วนร่วมให้ทุกส่วนในวัดได้มีส่วน

ร่วมและร่วมรับรู้ดำเนินการด้วยกันและประการสุดท้ายคือการจัดองค์กรแบบกระจายอำนาจ เมื่อเจ้าสำนักหรือเจ้าอาวาสไม่อยู่ก็สามารถมอบหมายงานให้มีผู้รับผิดชอบได้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม พบว่า กระบวนการการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามหลักทฤษฎี POSDC ด้านการจัดการองค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.91$, S.D.=0.63)

ด้านการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วยมีการมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรคือผู้สอนและผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง มีการรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพเอาไว้ให้สามารถปฏิบัติงานใกล้ชิดกับสำนักศาสนศึกษาได้นานๆ และมีการจับค่าตอบแทนให้กับผู้สอนและผู้บริหารอย่างเหมาะสมพร้อมทั้งจัดสรรสวัสดิการให้เพียงพอ จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม พบว่า กระบวนการการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามหลักทฤษฎี POSDC ด้านการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.63)

ด้านอำนวยการ ประกอบด้วยผู้บริหารมีการจัดหาอุปกรณ์การศึกษาให้เพียงพอจะหาเสนาสนะที่พักอาศัยสำหรับครูสอนและนักเรียนให้เหมาะสม ให้สามารถอ่านหนังสือหรือดูตำราได้หลังจากที่เรียนแล้วจัดสถานที่การศึกษาอย่างเป็นเอกเทศมีห้องเรียนที่เป็นสัปปายะให้การช่วยเหลือสนับสนุนในส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและเป็นที่พึ่งในยามทุกข์ยากเมื่อครอบครัวหรือบุพการีของนักเรียนได้รับความทุกข์ยากสำนักศาสนศึกษาก็ให้การส่งเสริมสนับสนุนตามสมควร จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม พบว่า กระบวนการการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามหลักทฤษฎี POSDC ด้านการอำนวยการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.03$, S.D.=0.65)

ด้านกำกับดูแล ประกอบด้วย การมอบหมายให้แต่ละฝ่ายมีอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจน กำหนดข้อบังคับหรือมีการวางระเบียบในการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจนมีการตรวจสอบประเมินผลติดตามการเรียนนักเรียนอย่างใกล้ชิดขอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมให้มีศักยภาพและความสามารถในการสอนเพิ่มมากขึ้นและมีการสรุปรายงานผลการจัดการเรียนการสอนต่อคณะกรรมการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม พบว่า กระบวนการการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามหลักทฤษฎี POSDC ด้านการกำกับดูแล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.01$, S.D.=0.65)

3. กลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีที่มีผลงานดีเด่นของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลกลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีที่มีผลงานดีเด่นของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ โดยสรุปจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการศึกษาศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลี ของสำนักงาน

พระพุทธศาสนาแห่งชาติ 5 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านครูผู้สอน 3) ด้านกระบวนการการเรียนการสอน 4) ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน 5) ด้านการวัดผลและประเมินผล (นพรัตน์ เบญจวัฒนานนท์, 2558) สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ด้านหลักสูตร ประกอบด้วย การมีหนังสือตำราหรือหลักสูตรที่เป็นไปตามแม่กองบาลีสนามหลวงได้กำหนดในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพิ่มเติมให้นักเรียนบาลีได้แสดงถึงความรู้ความสามารถเป็นการถ่ายทอดความรู้และฝึกทักษะประสบการณ์ในการสอนมีการพัฒนาตำราเรียนเพิ่มเติมเพื่อใช้ในวัดมีสื่อการสอนพร้อมได้มีหนังสือหลักสูตรเพียงพอ

ด้านครูสอน ประกอบด้วย มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสอนได้พัฒนาการศึกษาโดยการส่งไปศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่สูงขึ้น มีการคัดเลือกครูสอนตามความรู้ความสามารถและทักษะการสอนพิเศษมีการพัฒนาความรู้ของครูสอนบาลีอย่างต่อเนื่อง โดยให้เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสอนบาลีและการเรียนในหลักสูตรระยะสั้นอื่นๆ มีการให้ขวัญกำลังใจกับครูสอน โดยมีการตั้งรางวัลบ้างเมื่อนักเรียนสอบผ่านเป็นจำนวนมากครูสอนจะได้รับรางวัลหรือค่าตอบแทนเป็นสินน้ำใจจากสำนักเรียนและสำนักเรียนมีการยกย่องเชิดชูเกียรติให้ปรากฏแก่สาธารณะ

ด้านกระบวนการการเรียนการสอน ประกอบด้วย การวางแผนปฏิบัติการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเป็นขั้นเป็นตอนมีการติดตามผลการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง มีการประชุมวางแผนกันประจำเดือน เมื่อเจอปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ ก็นำมาปรึกษาหารือร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงแนวทางและวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นและที่สำคัญจะมีการทวนสอบก่อนสอบบาลีสนามหลวงในระยะเวลา 1 เดือนก่อนสอบซึ่งจะเป็นการทบทวนเนื้อหาสาระที่นักเรียนได้เรียนมาตลอดทั้งปีให้เข้าใจและเตรียมความพร้อมก่อนสอบได้ทัน่วงที

ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน ประกอบด้วย การเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอนให้กับครูและนักเรียนอย่างเพียงพอ มีการบำรุงรักษาอุปกรณ์ให้พร้อมต่อการใช้งานอยู่เสมอ มีการพัฒนาสื่อการสอนให้ทันสมัย ในการจัดทำสื่อการสอนให้เพียงพอสำหรับครูและนักเรียน และมีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาปรับใช้ในการเรียนการสอนเพื่อลดภาระการเตรียมการสอนของครูสอนและเพิ่มประสิทธิภาพการสอนบาลี

ด้านการวัดผลและประเมินผล ประกอบด้วย มีการประเมินผู้เรียนทั้งก่อนและหลังเรียน โดยให้ครูสอนเป็นผู้ประเมินและในส่วนหนึ่งก็ให้ผู้บริหารประเมินครูสอนด้วยเพื่อนำผลของการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการวิธีการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น มีการวัดผลประเมินผลกันอย่างสม่ำเสมอตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้ในแผน

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลวิจัยตามเนื้อหาที่ปรากฏแล้วข้างต้น และมีประเด็นสำคัญที่นำไปสู่การอภิปรายผลดังต่อไปนี้

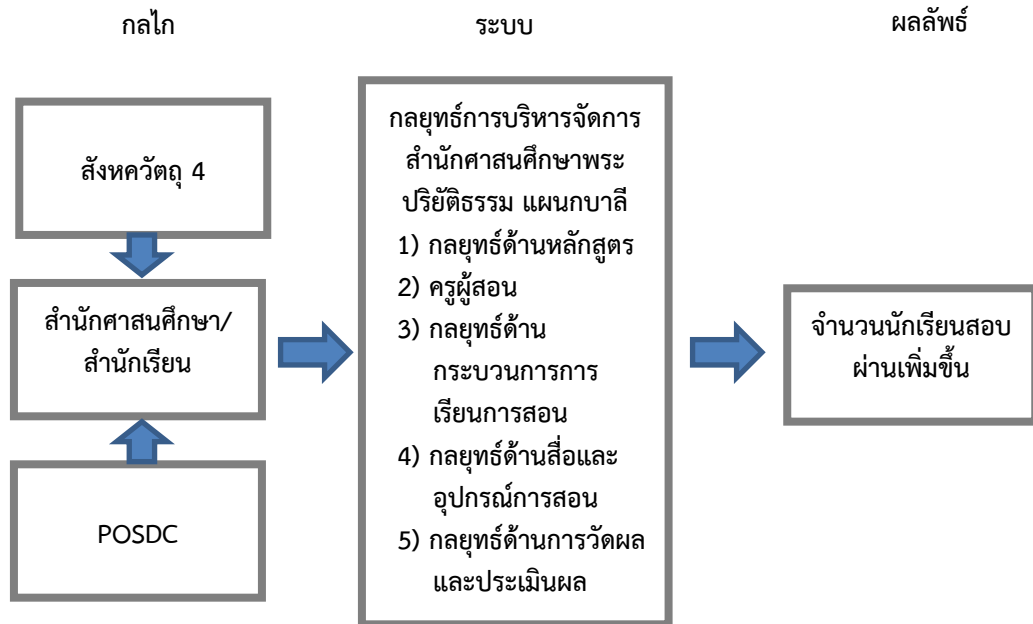
1. สภาพทั่วไปการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ จากการวิเคราะห์ SWOT พบว่าจุดแข็งของสำนักศาสนศึกษาก็คือมีครูสอนพร้อมที่เป็นเปรียญธรรมเอกจำนวนมากมีสถานที่พร้อมในการจัดการศึกษา พระสังฆาธิการให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่พุทธศาสนิกชนก็ให้การสนับสนุนและวัดมีการให้รางวัลกับนักเรียนเป็นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนบาลีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูอนุกูลสุตกิจ (2561) ที่ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในจังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีด้วยการวิเคราะห์ SWOT ด้านจุดแข็งปัจจุบันมีนักเรียนที่มีความพร้อมทั้งในด้านนักเรียนครูผู้สอนสถานที่พักตลอดจนทุกอุดหนุนผลดีมหาเปรียญปละหลายสิบลูกด้านจุดอ่อนขาดนักเรียนและครูที่มีความชำนาญหลายสำนักเรียนที่เคยมีชื่อเสียงต้องปิดตัวลงเพราะขาดบุคลากรและนักเรียนรวมถึงการขาดการสนับสนุนด้านโอกาสเจ้าหน้าที่ที่มีกำลังความสามารถโดยเฉพาะด้านการเงิน/คน/มีการจัดการที่ดี ทำให้การเรียนการสอนยังมีอยู่ถ้ามีการสนับสนุนจากหลายภาคส่วนสำนักเรียนที่ปิดตัวลงก็อาจจะกลับฟื้นตัวขึ้นมาได้ ส่วนปัญหาอุปสรรคของการจัดการเรียนการสอนก็คือจำนวนนักเรียนลดลงอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหากำพล คุณงกิจ (2558) ที่ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า วิกฤตสามเณรที่สนใจในการศึกษาพระบาลีมีน้อย เพราะส่วนหนึ่งเกิดจากการศึกษาทางโลกที่บีบบังคับ อีกอย่างการศึกษาทางธรรมนั้นไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนไม่เหมือนทางโลกจึงทำให้มีนักเรียนที่ต้องการเรียนบาลีมีน้อย อีกทั้งไม่ค่อยมีกุลบุตรบวชเข้ามาเพื่อมาศึกษาเล่าเรียนอย่างจริงจังเนื่องจากการศึกษาทางโลกเปิดกว้างโดยมีภาคบังคับคือต้องจบมัธยมศึกษาตอนต้น จึงเป็นเหตุให้การบวชน้อยลง

2. การถอดบทเรียนการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีที่มีผลงานดีเด่นของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ ตามหลักสังคหัตถ์ 4 เป็นหลักการที่นำไปสู่การบริหารจัดการที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งการนำเอาหลักคุณธรรมคือหลักสังคหัตถ์ 4 เป็นเงื่อนไขในการบริหารจัดการเป็นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในระบบบริหารจัดการซึ่ง โดยที่เป็นคุณธรรมที่จะนำไปใช้ในการบริหารจัดการการแสดงออกการสื่อสารและการปฏิบัติตนอยากถูกต้องมีความเสมอต้นเสมอปลายสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุวัฒน์ วชิโร (2559) ที่ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของเจ้าของสำนักศาสนศึกษา แผนกธรรม-บาลี จังหวัดนครราชสีมา” พบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำของเจ้าสำนักศาสนศึกษา แผนกธรรม-บาลี จังหวัดนครราชสีมา ตามความคิดเห็นของเจ้าสำนักศาสนศึกษา แผนกธรรม-บาลี และพระเลขาธุการเจ้าคณะตำบลด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม

รองลงมา คือบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ และด้านวิชาการตามลำดับ ซึ่งเจ้าสำนักศาสนาศึกษาและพระเลขาธิการเจ้าคณะตำบลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุวรรณ ธมมาวุธ (2561) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหาร ตามหลักพุทธบริหารการศึกษา สำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1” ผลการวิจัยพบว่า หลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน การให้ คือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ปิยวาจา วาจาเป็นที่รัก วาจายุติธรรม น้ำใจ หรือ วาจาซาบซึ้งใจ อตถจริยา การประพฤติประโยชน์ คือชวนช่วยช่วยเหลือกิจการ สมานัตตตา ความเสมอต้นเสมอปลาย คือทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอช่วยสร้างความสามัคคี และส่งเสริมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้แก่ผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

3. กลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีที่มีผลงานดีเด่นของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วยการบริหารด้านหลักสูตร ด้านครูผู้สอน ด้านกระบวนการการเรียนการสอน ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล โดยที่สำนักศาสนศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนงานบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมโดยใช้ระบบคือการบริหารจัดการตามหลักทฤษฎี POSDC และหลักของสังคหวัตถุธรรม 4 ซึ่งจะสามารถพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหานิกธ ฐานุตตโร (2561) ที่ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15” ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการพัฒนา 5 ด้าน คือ 1) ด้านสถานที่ควรให้คณะสงฆ์แต่ละอำเภอสนับสนุนงบประมาณ 2) ด้านคณาจารย์ เพื่อจัดทำแผนการสอนอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านหลักสูตร สร้างแรงจูงใจดึงดูดความสนใจแก่นักศึกษาภาษาบาลีมากขึ้นและมีการจัดห้องสมุดสำหรับค้นคว้าพระไตรปิฎกโดยเฉพาะหรือมี คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม 4) ด้านนักศึกษา เสนอกระทรวงศึกษาธิการให้รับรองวุฒิ 5) ด้านเทคโนโลยีควรมีวิธีการสอนระบบทางไกลและออนไลน์ทำให้ผู้สนใจ ทั้งพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ได้ศึกษาจากระบบทางไกลนั้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากแผนภาพดังกล่าวจะมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ 3 ส่วน คือ ระบบ กลไก และผลลัพธ์ ซึ่งมีรายละเอียดที่จะอธิบายดังนี้

1. ระบบ คือเป็นการบริหารจัดการในเชิงกลยุทธ์เพื่อให้เกิดผลคือสำนักศาสนศึกษาและสำนักเรียนประสบความสำเร็จโดยความก็คือ กลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี 1) กลยุทธ์ด้านหลักสูตร เป็นการบริหารหลักสูตรโดยใช้กลวิธี คือ ใช้หลักสูตรตามแม่กองบาลีกำหนด จัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร พัฒนาดำเนินการให้เรียนรู้ได้ง่าย พัฒนาสื่อการสอนให้พร้อม และจัดหาหนังสือหลักสูตรให้พร้อม 2) ครูผู้สอน เป็นการบริหารจัดการครูสอนโดยใช้กลวิธี คือ การการส่งเสริมให้ครูสอนพัฒนาการศึกษาของตนให้สูงขึ้น คัดเลือกครูสอนที่มีความรู้ความสามารถ พัฒนาความรู้ครูสอนอย่างต่อเนื่อง สร้างขวัญกำลังใจให้ครูสอน และยกย่องเชิดชูครูสอนในฐานะครูฐานียะ 3) กลยุทธ์ด้านกระบวนการการเรียนการสอน เป็นการบริหารจัดการกระบวนการการเรียนการสอนโดยใช้กลวิธี คือ วางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ดำเนินการตามขั้นตอน ติดตามผลการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงกระบวนการตามวาระ และอบรมติวเข้มก่อนสอบ 4) กลยุทธ์ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน เป็นการบริหารจัดการด้านสื่อและอุปกรณ์การสอนโดยใช้กลวิธี คือ จัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอแก่ครูสอนและนักเรียน บำรุงรักษาอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งาน พัฒนาสื่อการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ จัดทำสื่อการสอนให้เพียงพอ และมีการนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยในการสอน และ 5) กลยุทธ์ด้านการวัดผลและประเมินผล เป็นการบริหารจัดการด้านการวัดผลและ

ประเมินผล โดยใช้กลวิธีคือ ประเมินผู้เรียนทั้งก่อนและหลังเรียน ประเมินทั้งครูสอนและนักเรียน วัดประเมินผลนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ นำผลการประเมินมาพัฒนาการเรียนการสอน และประเมินผลตามตัวชี้วัด

2. กลไก คือ สำนักเรียนและสำนักศาสนศึกษาที่เป็นผู้ขับเคลื่อนระบบให้เป็นไปเพื่อให้สัมฤทธิ์ผล สำนักเรียนก็หมายถึงผู้บริหาร อาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน จะต้องดำเนินการตามหลักการคือ ใช้หลักของสังฆคัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน การให้ ปิยวาจา การสนทนาหรือเจรจาไพเราะ อุตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสำนักและส่วนรวม สมานัตตา การวางตนเสมอ และหลักการบริหาร POSDC ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ และการกำกับดูแล ซึ่งจะต้องประยุกต์หลักทั้งสองประการนี้เพื่อใช้ในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามระบบ

3. ผลลัพธ์ คือ การที่สำนักเรียนมีจำนวนนักเรียนสอบผ่านมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการที่สำนักเรียน/สำนักศาสนศึกษาขับเคลื่อนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีโดยการบริหารจัดการให้เป็นไปตามระบบข้างต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์ควรร่วมกันกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มีความเป็นกำหนดภาคการศึกษาการปิดเทอมและเปิดเทอมพร้อมกัน

2. ในส่วนของการวัดผลประเมินผลหากเป็นไปได้มีกระบวนการในการสอบเก็บคะแนนและมีการเลื่อนชั้นโดยไม่มีการสอบตกจะส่งผลให้การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมและแม่กองบาลีสนามหลวงควรมีการกำหนดเป็นมาตรฐานอนุทินการศึกษาให้เป็นแบบเดียวกันทั้งประเทศมีเวลาเปิดและปิดเรียนอย่างชัดเจนมีการแบ่งภาคการศึกษาและจัดตารางสอนไม่ให้ทับเกี่ยวกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกสามัญ

2. คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมและแม่กองบาลีสนามหลวงในฐานะที่เป็นเจ้าภาพหลักควรปรับปรุงกระบวนการและวิธีการวัดผลประเมินผลการศึกษาภาษาบาลีให้มีความสอดคล้องกับภาครัฐมีระบบการเก็บคะแนนการให้เกรดและการสอบผ่านในแต่ละชั้นปีไม่ให้มีการสอบซ้ำชั้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีให้มีประสิทธิภาพเพื่อทราบถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่จะทำให้การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีประสบความสำเร็จ
3. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนบาลี เพื่อนำผลของการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาสื่อการสอนภาษาบาลีให้เท่าเทียมกับการศึกษาภาษาอื่นๆ ในระดับสากล

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- นพรัตน์ เบญจวัฒนานนท์. (2558). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระครูวิสุทธิธรรมานุวัตร (สมเกียรติ วิสุทธิโอ). (2561). *รูปแบบการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมจังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูอนุกูลสุตกิจ (สุเทพ สุเทโว). (2561). *การศึกษาแรงจูงใจของนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีในจังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปิยปราชญ์ อาจารย์สุโก. (2561). *การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ*, 1(2), 1-11.
- พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ. (2561). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการเชิงพุทธ*. พระนครศรีอยุธยา: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหากำพล คุณงกโร. (2558). *การบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดนนทบุรี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานิกุล ฐานุตโตโร (ศรีราช). (2561). *ประสิทธิผลการพัฒนากิจการการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิฑูริชการ วชิรสิทธิเมธี. (2563). *ประสิทธิผลการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ*, 3(1), 11-19.

- พระสุวรรณ ธมมาวุธ (เลิศสมาจาร). (2561). การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหาร ตามหลักพุทธบริหารการศึกษา สำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุวัฒน์ วชิโร (อาษาสิงห์). (2559). รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของเจ้าของสำนักศาสนศึกษาแผนกธรรม-บาลี จังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดสมุทรปราการ. (2562). สถิติพระภิกษุสามเณรขอเข้าสอบบาลีจังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ. 2562. สมุทรปราการ: สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดสมุทรปราการ.